

Minister Klimatu i Środowiska

DGL-WKS.050.1.2024.MK
3364299.13758320.11074289
Warszawa, 15-11-2024

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu RP

Szanowny Panie Marszałku,

w nawiązaniu do interpelacji Pani Posłanki Doroty Marek w sprawie zalewisk pokopalnianych na terenie powiatu olkuskiego, K10INT4139, poniżej przedstawiam odpowiedzi na zadane pytania:

- 1. Jakie działania zostały dotychczas podjęte w celu monitorowania i kontrolowania poziomu wód zalewisk pokopalnianych w powiecie olkuskim?*

W ramach procesu likwidacji, ZGH „Bolesław” powołały Zespół ds. rozpoznania i zwalczania zagrożeń powiązanych ze zmianą środowiska wodnego w byłych terenach górniczych likwidowanego ruchu zakładu górniczego kopalni rud cynku i ołowiu Olkusz-Pomorzany, w skład którego wchodzi pracownicy Spółki oraz naukowcy z dziedziny hydrogeologii i hydrologii z uczelni krajowych: Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, Uniwersytetu Śląskiego oraz Politechniki Krakowskiej. Zgodnie z informacją zamieszczoną na stronie internetowej ZGH „Bolesław”, zadaniem powołanego Zespołu jest:

- 1) analiza i interpretacja danych z monitoringu środowiska wodnego;
- 2) prognozowanie z dużym wyprzedzeniem zmian zachodzących w środowisku wodnym podczas zatapiania górotworu, doradztwo i nadzór merytoryczny w zakresie hydrogeologii podczas procesu wypełniania się leja depresji kopalni „Olkusz-Pomorzany”;
- 3) opracowanie sprawozdania z monitoringu środowiska.

Z informacji zamieszczonych na stronie internetowej wynika, że „w skład sieci monitoringu środowiska wodnego, zgodnie z zatwierdzonym „Programem monitoringu środowiska wodnego po likwidacji kopalni rud cynku i ołowiu Olkusz-Pomorzany”, wchodzi otwory obserwacyjne - piezometry (27), punkty monitoringowe na ciekach (33) oraz na źródłach (33). Punkty zlokalizowane są w obrębie zasięgu leja depresji wytworzonego przez kopalnię oraz w jego obrzeżeniu. W piezometrach dokonywane są obserwacje położenia poziomu zwierciadła wód podziemnych. W wybranych punktach pobierane są próbki do analiz fizykochemicznych. W zakresie monitoringu cieków powierzchniowych prowadzone są obserwacje natężenia przepływu, a w zakresie źródeł pomiary ich wydajności. Wody ze źródeł oraz cieków powierzchniowych są również monitorowane pod kątem ich składu fizykochemicznego”. Dane uzyskane podczas prac terenowych są prezentowane i analizowane na cyklicznych posiedzeniach Zespołu ds. monitoringu środowiska wodnego

po likwidacji kopalni rud cynku i ołowiu Olkusz-Pomorzany, które odbywają się raz na kwartał.

- 2. Czy Ministerstwo Klimatu i Środowiska planuje wdrożenie specjalnych programów lub projektów, mających na celu rozwiązanie problemu podnoszącego się poziomu wód zalewisk? Jeśli tak, to jakie konkretnie działania są przewidywane?*

Z racji tego, że Ministerstwo Klimatu i Środowiska nie jest właściwe w sprawach dotyczących gospodarki wodnej, wdrożenie specjalnych programów tudzież projektów związanych z poruszaną w pytaniu tematyką wymaga przeprowadzenia stosownych wstępnych rozmów międzyresortowych oraz podjęcia się profesjonalnej analizy problemu. Aby sprostać zaistniałej sytuacji wymagane jest podejście do niej w sposób kompleksowy, oparty na działaniach w obszarach podlegających obecnie różnym resortom. Obecnie wypracowany konsensus pomiędzy poszczególnymi ministerstwami przewiduje potrzebę przeprowadzenia szczegółowej analizy tego jak rozwijać będzie się sytuacja na terenie powiatu olkuskiego. W chwili gdy dostępne będą już stosowne analizy oraz scenariusze, możliwe będzie podjęcie decyzji nie tylko w przedmiocie tego, czy uruchamianie specjalnych programów jest stosowne, ale także w przypadku zaistnienia takiej potrzeby, sprecyzowanie jaki charakter powinny one mieć. Kwestią otwartą pozostaje bowiem to czy efektywniejsze będą działania adaptacyjne, czy też naprawcze.

- 3. Czy Ministerstwo współpracuje z lokalnymi samorządami i organizacjami pozarządowymi w zakresie edukacji i informowania mieszkańców o zagrożeniach oraz możliwych środkach ochrony przed skutkami podnoszenia się poziomu wód?*

W związku z właściwością rozbitą pomiędzy kilka resortów, działalność edukacyjna i informacyjna znajduje się w kompetencjach pozostających najbliżej nadzorowi górnictwu. Dotychczasowe działania – spotkania, konferencje, posiedzenia - świadczą o otwartości i wielopoziomowej współpracy pomiędzy samorządem lokalnym, organami administracji rządowej, organami ochrony środowiska oraz organizacjami ekologicznymi. Dodatkowo kampania informacyjna prowadzona przez ZGH „Bolesław” S.A. sprawia, iż nie ma potrzeby prowadzenia dodatkowych działań edukacyjnych i informacyjnych, wykraczających poza obecny schemat angażowania się organów nadzoru górniczego w spotkania organizowane w tematyce likwidacji kopalni Olkusz-Pomorzany. Ministerstwo Klimatu i Środowiska ze swojej strony nie planuje prowadzić dodatkowych działań informacyjnych. Wynika to z faktu, iż nosiłyby one znamiona działań odtwórczych, bazujących na informacjach od instytucji i podmiotów już zaangażowanych w sprawę podnoszenia się poziomu wód podziemnych w rejonie Olkusza.

- 4. Czy istnieje plan długoterminowy mający na celu rozwiązanie problemu wód pokopalnianych w regionie, z uwzględnieniem perspektywy ochrony środowiska i adaptacji tych miejsc?*

Plan taki powstanie, gdy tylko dostępne będą specjalistyczne analizy wspomniane w odpowiedzi na pytanie nr 2. Już dziś wiadome jest, iż rozwiązanie zaistniałej sytuacji będzie wymagać z pewnością dużo czasu. Należy mieć świadomość, iż likwidacja kopalni

Olkusz-Pomorzany nie jest przedsięwzięciem typowym w dotychczasowej najnowszej historii górnictwa w Polsce. Nawet na tle likwidacji innych kopalń rud cynku i ołowiu, przypadek ZG Olkusz-Pomorzany jest wyjątkowy. Przyszły długoterminowy plan będzie musiał ten fakt uwzględnić. Naturalnym wymogiem będzie w nim oczywiście zarówno ochrona środowiska jak i adaptacja miejsc dotkniętych nieodwracalnymi skutkami likwidacji kopalni. Jednakże, jedną z kwestii otwartych pozostaje między innymi kwestia rozgraniczenia gdzie powinna przebiegać granica pomiędzy adaptacją, a przywracaniem możliwie najbardziej naturalnego stanu środowisku. Rejon olkuski jest rejonem bardzo silnie przekształconym przez człowieka. Tyczy się to nie tylko działalności jaką prowadziły Zakłady Górniczo-Hutnicze „Bolesław” S.A. czy też odkrywkowe kopalnie min. piasków, ale także znaczącej ilości historycznych zakładów górniczych wydobywających siarczkowe oraz tlenkowe rudy cynku, jak również rudy żelaza na stosunkowo niewielkich głębokościach. Aspekt ten także powinien być brany pod uwagę ponieważ, obecnie dopiero rozpoczyna się etap uwidaczniania pewnych zjawisk związanych z podnoszeniem się poziomu wód podziemnych do głębokości, na której funkcjonowało tzw. górnictwo historyczne. Niewykluczone, iż przyszły plan obejmować będzie musiał także działania mające na celu zabezpieczenie obszarów gdzie historyczne górnictwo wpływać może bezpośrednio na infrastrukturę czy też zabudowania. Dokładne określenie jakie działania i gdzie będą potrzebne do zrealizowania będzie jednak niemożliwe do zaplanowania bez wcześniejszego przygotowania odpowiednich opracowań tematycznych. Bez nich bowiem możliwe będzie prowadzenie jedynie działań reakcyjnych na powstałe szkody, co jest z definicji wariantem znacznie mniej preferowanym niż wyprzedzające działania prewencyjne. W chwili obecnej istnieje już wstępny zarys wskazujący na obszary tematyczne, których dotyczyć powinna analiza poprzedzająca przystąpienie do sporządzania planu dla rozwiązania pogórnicznych problemów rejonu olkuskiego. Zadanie jej przygotowania powinno przypaść instytucjom naukowo-badawczym posiadającym odpowiednie zaplecze kadrowe i sprzętowe. W tym zakresie, zgodnie z obecnie prowadzonymi konsultacjami międzyresortowymi, rozważany jest udział Głównego Instytutu Górnictwa – PIB jako podmiotu wiodącego w temacie, którego wspierać mogłyby inne instytucje badawcze, w tym Państwowy Instytut Geologiczny – PIB. Proponowany wstępny zakres opracowania dotyczącego rejonu Olkusza zawiera:

1. Wykonanie inwentaryzacji dostępnych materiałów archiwalnych, historycznych map celem przeprowadzenia analizy potencjalnej reaktywacji starych zrobów na terenach zabudowanych oraz przewidzianych do zabudowy według obowiązujących dokumentów planistycznych ze szczególnym uwzględnieniem obiektów i budowli publicznych;
2. Ekspertskie określenie granic i zakresu odpowiedzialności za ewentualne szkody pomiędzy Skarbem Państwa (wyróbiska powstałe przed 1946 r.), a ZGH Bolesław S.A. z uwzględnieniem lokalizacji i rozmiarów wyróbisk czy pustek poeksploatacyjnych pozostawionych w górotworze wraz oceną ich oddzielnego i łącznego wpływu na poziom zagrożień;
3. Analiza wpływu odwodnienia górotworu i istnienia do 2021 r. leja depresji oraz odtworzenia się po kilkudziesięciu latach historycznych stosunków wodnych na reaktywację starych zrobów górnictwa cynku i ołowiu;

4. Uruchomienie i prowadzenie monitoringu terenu, szczególnie terenów zakwalifikowanych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego jako „tereny kategorii B przydatności do zabudowy”, z użyciem metod geologicznych i geodezyjnych celem możliwości wyprzedzającego wykrycia deformacji nieciągłych;
5. Analiza poprawności wyznaczenia w planach zagospodarowania przestrzennego obszarów przeznaczonych do zabudowy, w oparciu o wyniki badań z punktów 1 i 4;
6. Wykonanie prac badawczych mających na celu wskazanie optymalnych metod rozpoznawania zagrożeń uwzględniających specyfikę geologiczną i hydrologiczną oraz zaproponowanie metod zabezpieczenia budynków, infrastruktury drogowej, obiektów użyteczności publicznej (cmentarze, boiska, parki itp.), optymalnych pod względem technicznym i ekonomicznym.

Z uwagi na znaczne zintensyfikowanie zjawisk wynikających z likwidacji kopalni Olkusz-Pomorzany na obszarze Gminy Bolesław, jej obszar powinien być objęty wskazanymi powyżej działaniami w pierwszej kolejności. Następnie analizy powinny sukcesywnie obejmować obszary sąsiednie, tak aby możliwe było stworzenie stosownego planu działania. Nie jest wykluczone również, iż przedstawiony powyżej wstępny zakres opracowania zostanie zmodyfikowany w miarę pozyskiwania nowych danych. Obowiązujące założenia zakładają, iż tak przygotowane analizy powinny być wystarczające do szczegółowego zaplanowania i wdrożenia działań na szczeblu centralnym i samorządowym.

Dodatkowo pozyskane doświadczenie wraz z praktycznymi wnioskami będą mogły zostać wykorzystane w procesie przygotowania szczegółowych rozwiązań dla projektu ustawy o szczególnych zasadach i rozwiązaniach związanych z usuwaniem skutków i przeciwdziałaniu zagrożeniom związanym z działalnością dawnych zlikwidowanych zakładów górniczych. Ustawa ta miałaby dotyczyć wszystkich istotnych obszarów dawnej działalności górniczej na terenie Polski, gdzie takie zagrożenia realnie lub potencjalnie istnieją, a zarazem zabezpieczać środki (odpowiednio zaplanowane w czasie) na usuwanie skutków historycznej działalności górniczej i przeciwdziałanie zagrożeniom, w zakresie odpowiedzialności Skarbu Państwa.

Z wyrazami szacunku

Z up. Ministra

Krzysztof Galos
Podsekretarz Stanu - Główny Geolog Kraju
Ministerstwo Klimatu i Środowiska
/ - podpisany cyfrowo/

Do wiadomości:

Departament Spraw Parlamentarnych w KPRM

